

Naslov

Vršnjačko nasilje

Kratak opis

Psihičko i fizičko nasilje, kao i virtuelno uznemiravanje neki su od signala upozorenja koji nam mogu ukazati na rizik od ranog napuštanja školovanja. Uočavanje ovih signala nije uvek lako, jer se pomenute situacije retko dešavaju u učionici ili u prisustvu nastavnika ili odraslih. Shodno tome, ova alatka usmerena je na dobijanje informacija od strane učenika.

Detaljan opis alatki, neophodnog materijala, dodataka

Vršnjačko nasilje ili uznemiravanje je fenomen koji ima tri aspekta: pojedinca ili grupu koja vrši nasilje, žrtvu i posmatrača. Zato se ovaj fenomen često naziva „mobing“ (nasilje grupe prema pojedincu, prim. prev). Alatkom koja je pred vama individualna agresija između dva učenika se ne smatra vršnjačkim nasiljem. Grupa fizički pasivnih posmatrača je uvek sastavni deo vršnjačkog nasilja. Maltretiranje i uznemiravanje se najčešće ne bi dešavalo bez „publike“ koja ohrabruje nasilnika. Ohrabrenje može biti u obliku verbalnog odobravanja, ali i u vidu uplašenosti ili saosećanja sa žrtvom. Ovo je razlog zašto istraživači predlažu rad sa većim grupama, koje obuhvataju i posmatrača, a ne samo nasilnika ili žrtvu.

Nasilništvo se posmatra kao vid subkulture koja se razvija u zajednici, potiče iz nje i duboko je u nju ukorenjena. Zbog toga su zvanične zabrane, kazne ili policijske akcije retko uspešne u iskorenjivanju maltretiranja, šta više, često samo pogoršavaju situaciju.

Ova alatka služi da se identifikuje prisustvo i obim vršnjačkog nasilja i uznemiravanja, na dva nivoa: prvo, da se ustanovi da li uopšte postoji nasilje/ maltretiranje, i drugo, da se odredi obim u kome je ono zastupljeno, u gore pomenute tri grupe.

Učenici, kao i ostali ljudi, ne žele otvoreno da priznaju da su počinioi nasilja ili da su

žrtve istog. Nasilnici se plaše istrage, a žrtve često krive sebe i nakon nekog vremena počinju da misle da zaslužuju „kaznu“. Kako biste uspeali da otkrijete postoji li vršnjačko nasilje u grupi sa kojom radite predložimo jednostavan upitnik, koji se učenicima obraća kao svedocima: da li su videli ili čuli da neki učenici vrše nasilje ili da su maltretirani? Popunjavanjem upitnika od strane učenika (ili određenog uzorka učenika) iz date škole, možete dobiti validne informacije. Zamolite učenike da u učionici samostalno popune upitnik i pokupite upitnike u zatvorenoj kutiji kako bi učenici videli da ne mogu biti identifikovani na osnovu svog upitnika. Pokušajte da sprečite učenike da pričaju ili da se konsultuju međusobno, dok popunjavaju upitnik.

Podatke možete obraditi tako što ćete u zavisnosti od odgovora formirati različite grupe. Predlog za kodiranje odgovora nalazi se u prilogu, a podaci se elektronski mogu obraditi formiranjem jednostavnog dokumenta u Excel-u. Nemojte upotrebljavati nikakve statističke obrade ukoliko je broj prikupljenih odgovora manji od 50. Čak i sa ovim brojem statističke metode imaju veoma malu relevantnost. Ovo je samo indikacija da li korak broj dva (utvrđivanje obima vršnjačkog nasilja) potrebno izvesti ili ne. Ako je utvrđeno da je vršnjačko nasilje ili uznemiravanje izuzetno zastupljeno među vašim učenicima predložimo da sa njima sprovedete intervju u okviru sledećeg nivoa ispitivanja.

Cilj intervju sa učenicima je da se utvrdi obim i ozbiljnost problema. **CILJ NIJE** da se utvrdi ko koga maltretira. Svrha ove altake je upoznavanje sa situacijom „na terenu“, a ne intervencija. Intervencije se mogu sprovesti tek kada saznamo dovoljno podataka i isplaniramo čitav proces.

Intervjui se mogu sprovoditi individualno ili u grupama. Oba pristupa imaju svoje prednosti i mane. Individualni intevjui su ličniji i mogu nam obezbediti konkretne informacije, ali oni podvrgavaju učesnike velikom stresu. Grupni intervjui su manje stresni za učesnike, ali mogu dovesti iskrivljavanja činjenica usled snažnog grupnog pritiska, tako da rezultati mogu biti nepouzdana. Intervjue bi trebalo organizovati u formi diskusije, a nastavnik koji ih vodi ne bi trebalo da upisuje beleške u toku

samog intervjuja.

Zbog toga bi trebalo da pokuša da zapamti:

- akcije,
- osećanja i
- stavove

pomenute tokom intervjuja i zabeleži ih odmah nakon događaja.

Zapamtite: fokus treba da bude na „pasivnim“ posmatračima, a pojedinačna imena odvrćaju vašu pažnju od ove ciljne grupe! Jedini način da zaustavite vršnjačko nasilje ili uznemiravanje je da promenite ponašanje „publike“ koja ga podržava. Ukoliko se fokusirate na pronalaženje nasilnika ili odbranu žrtve definitivno nećete postići uspeh.

Uputstvo za korisnike, oprema

Oprema	Količina
Upitnik	Orginalni dokument i kopija za svakog učenika (ukoliko se popunjava na papiru)
Soba pogodna za izvođenje intervjuja	

Nivo težine (lak, srednje težak, napredan)

Srednje težak

Ključne reči

signali pozorenja, vršnjačko nasilje, uznemiravanje

Vršnjačko nasilje upitnik

Dragi Učeniče/ce,

Cilj ovog kratkog i anonimnog upitnika je da nam pomogne da razumemo kako se osećaš u školi i da li u njoj postoji nešto što te uznemirava.

Molimo te da pročitaš dole navedena pitanja i zaokružiš prave odgovore.

1. Ti si
  - a. Muško
  - b. Žensko
2. Da li voliš da dolaziš u školu?
  - a. Da
  - b. Ne
3. Da li ti se dopadaju ljudi iz tvog odeljenja?
  - a. Da
  - b. Ne
  - c. Većina mi se dopada
  - d. Većina mi se ne dopada
4. Da li imaš neprijatelje među ljudima iz odeljenja?
  - a. Da
  - b. Ne
5. Kada si poslednji put video/la da učenik/ca iz tvog odeljenja tuče ili psihički maltretira drugog učenika/cu?
  - a. Ove nedelje
  - b. Ovog meseca
  - c. Ove godine ili ranije
  - d. Nikad
6. Da li znaš nekog učenika/cu koji/ja je izopštena u tvom odeljenju (niko ne razgovara sa njom niti joj je prijatelj)?
  - a. Da
  - b. Ne
7. Koliko učenika ima u tvom odeljenju za koje znaš da su redovno verbalno maltretirani, ismevani ili vređani?
  - a. Jedan/na
  - b. Dvoje ili više
  - c. Nijedan/na

Hvala ti na iskrenim odgovorima!

Kodiranje upitnika

Kodiranje upitnika pomaže u statističkoj obradi podataka. Za svaki popunjen upitnik dodeljujemo broj koji služi kao individualni kod. Pripremili smo tabelu ispod u koju se mogu uneti kodovi odgovora i zatim lako obraditi preko različitih softvera kojim se operiše tabelama (sortiranje, sabiranje, grafici, itd). Ovo olakšava izvlačenje zaključaka i razumevanje podataka.

Ind. kod	1. pitanje	2. pitanje	3. pitanje	4. pitanje	5.pitanje	6. pitanje	7. pitanje
001	1	1	3	2	4	2	3
002	1	1	3	2	3	2	1
...							

1. Ti si
  - a. Muško 1
  - b. Žensko 2

2. Da li voliš da dolaziš u školu?
  - a. Da 1
  - b. Ne 2

3. Da li ti se dopadaju ljudi iz tvog odeljenja?
  - a. Da 1
  - b. Ne 2
  - c. Većina mi se dopada 3
  - d. Većina mi se ne dopada 4

4. Da li imaš neprijatelje među ljudima iz odeljenja?
  - a. Da 1
  - b. Ne 2

5. Kada si poslednji put video/la da učenik/ca iz tvog odeljenja tuče ili psihički maltretira drugog učenika/cu?
  - a. Ove nedelje 1
  - b. Ovog meseca 2
  - c. Ove godine ili ranije 3
  - d. Nikad 4

6. Da li znaš nekog učenika/cu koji/ja je izopštena u tvom odeljenju (niko ne razgovara sa njom niti joj je prijatelj)?
  - a. Da 1
  - b. Ne 2

7. Koliko učenika ima u tvom odeljenju za koje znaš da su redovno verbalno maltretirani, ismevani ili vređani?
  - a. Jedan/na 1

- b. Dwoje ili više
- c. Nijedan/na

- 2
- 3